

Sygn. akt I ACa 372/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gawinek (spr.)
Sędziowie:	SSA Agnieszka Bednarek - Moraś SSO del. Zbigniew Ciechanowicz
Protokolant:	sekr.sądowy Emilia Startek

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2017 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa E. R. i W. K.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P.

o stwierdzenie nieważności uchwał

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 23 marca 2017 roku, sygn. akt I C 1181/16

I. umarza postępowanie apelacyjne odnośnie uchwały numer (...),

II. uchyla w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok i w tej części przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zbigniew Ciechanowicz Małgorzata Gawinek Agnieszka Bednarek – Moraś

UZASADNIENIE

Powodowie E. R. i W. K. pozwem z dnia 12 sierpnia 2016 r. skierowanym przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. wnieśli o stwierdzenie nieważności uchwał nr (...), nr (...) oraz nr (...) Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. podjętej w dniach 23, 28, 29 czerwca 2016 r. oraz 5 lipca 2016 r., a ponadto o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew z dnia 29 września 2016 r. pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w P. wniosła o oddalenie powództwa w całości, a ponadto o zasądzenie solidarnie od pozwanych na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 23 marca 2017 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie uchylił uchwały (...), (...), (...) Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. podjętych w dniach 23, 28, 29 czerwca 2016 roku oraz 5 lipca 2016 roku (pkt I) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 994 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 394 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił, że powodowie są członkami Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. od 1994 roku. W dniu 13 kwietnia 2016 roku na nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Nadzorczej tejże Spółdzielni wszyscy członkowie tego organu zrzekli się swoich mandatów członków Rady Nadzorczej zaznaczając jednocześnie, że skutek ten nastąpi na dzień wyboru nowej Rady Nadzorczej. Wobec wystąpienia powyższej okoliczności w dniach 23, 28, 29 czerwca oraz 5 lipca 2016 r. w pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej odbyło się w częściach nadzwyczajne Walne Zgromadzenie. Na tym zabranii zarząd był reprezentowany przez ówczesnego Prezesa W. S., którego wspierał także profesjonalny pełnomocnik. Na zebraniu był także obecny członek spółdzielni W. D. – autor projektów uchwał, który wyjaśniał zebranym potrzebę podjęcia przygotowanych uchwał rozwiązujących zaistniały problem w funkcjonowaniu Rady Nadzorczej.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że na zebraniu podjęto uchwałę nr (...), która stanowiła w § 1, że Statut Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. w Dziale V „Organy Spółdzielni” zmienia się w ten sposób, że dotychczasowy § 33 oznaczona się jako ust. 1, a po nim dodaje się jeszcze ust. 2 w następującym brzmieniu: „2. Utrata mandatów przez wszystkich członków Rady Nadzorczej w tym samym czasie przed upływem kadencji wygasza jednocześnie ich kadencję”. Zgodnie z § 2 uchwała ta weszła w życie z dniem jej podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia zarejestrowania w Krajowym Rejestrze Sądowym. Podczas głosowania nad powyższą uchwałą oddano 338 głosów, w tym „za” uchwałą 295 głosów, „przeciw” uchwale 27 głosów oraz 16 wstrzymujących się. Wymagana większość 2/3 głosów w tym przypadku stanowiła 226 głosów i została osiągnięta.

W dalszej kolejności ustalono, że przystąpiono do głosowania nad drugą uchwałą, także wprowadzającą zmiany do Statutu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P., której nadano numer (...). Zgodnie z § 1 tejże uchwały w Statucie Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w Dziale V „Organy Spółdzielni” w § 30 ust. 1 ustalono nowe brzmienie w następujący sposób: „Rada Nadzorcza składa się z 7-11 członków reprezentujących wszystkie osiedla spółdzielcze wybranych na okres 3 lat, z zastrzeżeniem § 33 ust. 2”. W § 2 zawarto formułę zgodnie z którą uchwała weszła w życie z dniem jej podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia zarejestrowania w Krajowym Rejestrze Sądowym. Podczas głosowania nad uchwałą nr (...) oddano 335 głosów, z czego „za” było 300 głosów, „przeciw” 22 głosów, a 13 głosów wstrzymało się. Przy czym w 2/3 głosów uprawnionych stanowi w tym wypadku 224 głosów i również większość ta została zachowana.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że następnie poddano pod głosowanie jeszcze kilka innych uchwał, w tym w dalszej części uchwałę nr (...) wydaną w przedmiocie wygaszenia VIII kadencji Rady Nadzorczej. W dokumencie tym zawarło oświadczenie następującej treści: „W związku z zrzeczeniem się mandatów członka Rady Nadzorczej przez wszystkich członków w tym samym czasie, Walne Zgromadzenie wygasza VIII kadencję, a nowo wybranej Radzie Nadzorczej powierza pełnienie mandatów w ramach IX kadencji”. Tym razem datę wejścia w życie uchwały określono na dzień 5 lipca 2016 roku. Pula 318 głosów rozłożyła się w ten sposób, że 291 głosów oddano „za” jej przyjęciem, a poszła część tj. 27 głosów było przeciwnym takiemu rozwiązaniu.

Sąd Okręgowy wskazał, że kwestią sporną w niniejszym postępowaniu było to, czy uchwały nr (...), (...) oraz (...) podjęte przez Walne Zgromadzenie pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej w dniach 23, 28, 29 czerwca 2016 r. oraz 5 lipca 2016 r. są sprzeczne z prawem, a przez to nieważne.

W związku z powyższym Sąd I instancji w pierwszej kolejności wskazał, iż powództwo o ustalenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni, co prawda nie jest wprost przewidziane żadnym przepisem prawa,

ale w sposób niebudzący wątpliwości dopuszczalność takiego powództwa wynika z przepisu art. 42 § 9 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 21 ze zm.; dalej: Prawo Spółdzielcze). Powyższa regulacja w sposób jednoznaczny potwierdza, iż członkowie spółdzielni mogą dochodzić swoich praw na drodze sądowej na zasadach ogólnych prawa cywilnego przez wytoczenie powództwa o ustalenie, zasądzenie, bądź ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa. Ponadto zgodnie z art. 32 § 3 pr. społ. w sprawach stosunków między członkiem a spółdzielnią, nawet jeśli statut przewiduje tryb wewnątrzspółdzielczy, członek ma prawo z tego trybu nie skorzystać i dochodzić swoich praw na drodze sądowej. Nadto zgodnie z § 10 ust. 1 pkt. 7 statutu pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej członkowi spółdzielni przysługuje prawo do zaskarżenia do sądu uchwał walnego zgromadzenia z powodu ich niezgodności z przepisami prawa lub statutem.

Mając na uwadze powyższe stwierdzono, iż podstawę prawną roszczenia powodów o stwierdzenie nieważności uchwał walnego zgromadzenia stanowi przepis art. 189 k.p.c. Przesłankami roszczenia opartego na przepisie art. 189 k.p.c. są zatem: istnienie albo nieistnienie stosunku prawnego lub prawa oraz interes prawny w ustaleniu tegoż istnienia albo nieistnienia. Istnienie albo nieistnienie stosunku prawnego lub prawa pozostaje w związku z przepisami prawa materialnego, a zatem musi znajdować oparcie w obowiązujących przepisach prawa, względnie umowy. Interes prawny istnieje zaś kiedy zachodzi obiektywna potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, a to ma miejsce w szczególności wtedy, gdy jego prawa zostały lub mogą być zagrożone albo gdy występuje stan niepewności co do istnienia lub treści praw. Każdy członek spółdzielni mieszkaniowej ma interes prawny we wniesieniu powództwa o stwierdzenie niezgodności z prawem uchwały walnego zgromadzenia, a źródłem interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. jest stosunek członkostwa w spółdzielni.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy wskazał, że powodowie jako członkowie pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej mają, co do zasady interes prawny w tym, by wyeliminować z obrotu niezgodne z przepisami prawa uchwały walnego zgromadzenia, które dotyczą ich praw i obowiązków. Takimi uchwałami są bez wątpienia dwie uchwały dotyczące wprowadzenia zmian do statutu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. oraz uchwała w sprawie wygaśnięcia dotychczasowej kadencji organu Spółdzielni jakim jest Rada Nadzorcza. Wyrok uwzględniający roszczenie w sposób definitywny zapewniłby powodom ochronę ich praw na przyszłość eliminując jednocześnie z obrotu uchwały sprzeczne z przepisami prawa. Nadto powodowie nie mają innej możliwości zwalczania zaskarżonej uchwały.

Sąd I instancji zważył, iż w konsekwencji koniecznym stało się ustalenie czy zaskarżone uchwały, zgodnie z twierdzeniami powodów, są sprzeczne z prawem, a przez to nieważne tj. czy wprowadzenie do statutu zastrzeżenia, że zrzeczenie się mandatu członka Rady Nadzorczej przez wszystkich członków jednocześnie powoduje wygaśnięcie kadencji Rady Nadzorczej jest zgodne z powszechnie obowiązującym prawem.

Rozważania w tej kwestii zaczęto od stwierdzenia, że statut pozwanej Spółdzielni w § 21 formułuje kompetencje wyłączne Walnego Zgromadzenia. Zgodnie z tym przepisem Walne Zgromadzenie posiada wyłączną kompetencję do uchwalania kierunków rozwoju działalności Spółdzielni, udzielania absolutorium członkom Zarządu, uchwalania zmian statutu oraz posiada prawo do wyboru i odwoływania członków Rady Nadzorczej. Ostatnia wymieniona kompetencja przyznaje prawo do wyboru i odwołania wyłącznie poszczególnych jej członków, a nie zarządzania całym organem. W ocenie Sądu Okręgowego uprawnienia tego nie można interpretować w ten sposób, że Walne Zgromadzenie jest dysponentem Rady, gdyż organ ten powstaje w chwili zawiązania spółdzielni i jest ustawowym organem tego podmiotu prawa bez względu na wolę jej członków. Dalej w § 32 tego samego statutu ustalono, że mandat członka Rady Nadzorczej wygasa po upływie kadencji, na którą został wybrany, a przed upływem kadencji utrata mandatu następuje m. in. przez zrzeczenie się mandatu. W rozpatrywanym stanie faktycznym poszczególni członkowie Rady Nadzorczej złożyli oświadczenie o zrzeczeniu się mandatu. Wbrew temu, co podnosiła strona pozwana nie jest to sytuacja wyjątkowa, co do której brak jest jakichkolwiek postanowień statutowych, a co za tym idzie, że koniecznym było wprowadzenie odpowiednich regulacji. W § 33 jasno wskazano bowiem, co należy zrobić w takiej sytuacji. Kadencja wybranego w tym trybie członka Rady upływa z końcem kadencji członka, który mandat utracił. Sprawowanie mandatu poszczególnych członków nie wpływa na kadencyjność samej Rady Nadzorczej, jako organu, która każdorazowo, bez wyjątków, trwa 3 lata. Byt organu oraz jego kadencja trwa nadal, nieprzerwanie,

a zmiana składu osobowego organu jest jedynie kwestią drugorzędną. I nie ma tu znaczenia fakt, iż wszyscy członkowie jednocześnie złożyli wypowiedzenie. § 32 statutu stanowi, że mandat członka Rady Nadzorczej wygasa po upływie kadencji, na którą został wybrany, jednakże nie wcześniej niż w dniu wyboru nowej Rady Nadzorczej. Takie obostrzenie z kolei gwarantuje uniknięcie sytuacji, w której spółdzielnia funkcjonowałaby czasowo bez organu wymaganego ustawą. Dlatego, w ocenie Sądu Okręgowego, nie można uznać, że Walne Zgromadzenie mogło podjąć uchwałę nr 5, w której określono przypadek wygaśnięcia kadencji Rady Nadzorczej z mocy prawa (statutu). Tak samo Walne Zgromadzenie nie mogło postanowić, że nowo wybranym członkom powierza pełnienie mandatów w ramach IX kadencji skoro statut jasno wskazuje, że ich kadencja trwa tyle ile trwałaby kadencja członków ustępujących. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, iż w rozstrzyganym stanie faktycznym ustępujący członkowie Rady działali przez większość kadencji, a czas pozostały do końca jest niedługi. Statut jasno wskazuje, iż nowi członkowie Rady powinni działać jedynie do końca kadencji członków ustępujących, a dopiero po tym czasie, w nowych wyborach, mogliby uzyskać trzyletni mandat do pełnienia swoich funkcji. Konsekwentnie, uznając za nieważne uchwały nr 5 oraz 9 uchylono uchylić także uchwałę nr 6, która jest jedynie poprawką formalną do statutu wynikającą ze zmian dokonanych uchwałą nr (...), a w jej braku sama uchwała nr 6 staje się bezprzedmiotowa.

Sąd Okręgowy wskazał, że poza argumentacją dotyczącą sprzeczności wszystkich zaskarżonych uchwał z postanowieniami statutu Spółdzielni, podziela pogląd części doktryny zgodnie, z którym Walne Zgromadzenie, mimo że jest organem najwyższym w Spółdzielni, nie korzysta z domniemania kompetencji.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych/ adwokackie obowiązującym w dacie wniesienia pozwu.

Apelację od wyroku w całości wniosła pozwana. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie:

1. art. 321 k.p.c. poprzez wydanie wyroku w przedmiocie uchylenia uchwał (...), (...), (...) mimo że powodowie wyraźnie wnosili o stwierdzenie nieważności uchwał (nie występując przy tym z roszczeniem ewentualnym o ich uchylenie), co miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem Sąd I instancji orzekł, co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem powodów, a w konsekwencji nie rozpoznał istoty sprawy,

a z ostrożności procesowej również:

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd I instancji w miejsce swobodnej oceny dowodów, dowolnej ich oceny, z wyłączeniem wszechstronnego rozważania zebranego w sprawie materiału dowodowego, co polegało na:

a. uznaniu, że uchwała (...) jest sprzeczna z § 21 i 32 Statutu w sytuacji, w której sprzeczność taka nie nastąpiła,

b. uznaniu przez Sąd I instancji, że zrzeczenie się mandatów przez wszystkich członków Rady Nadzorczej jednocześnie nie stanowi wyjątkowej sytuacji uzasadniającej podjęcie zaskarżonych uchwał, w sytuacji w której Rada Nadzorcza przestała funkcjonować, a taka sytuacja miała miejsce pierwszy raz od momentu powstania Spółdzielni,

2. art. 45 § 4 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze w zw. z art. 38 § 1 pkt 10 Prawa spółdzielczego poprzez ich niezastosowanie i oparcie rozstrzygnięcia na podstawie § 21 Statutu pozwanej Spółdzielni w sytuacji, w której przepisy powszechnie obowiązującego prawa stanowią, że kadencję Rady Nadzorczej określa Statut, który jest zmieniany na mocy uchwał Walnego Zgromadzenia, będącego najwyższym organem Spółdzielni, a zatem Walne Zgromadzenie mogło podjąć skutecznie uchwały (...), (...) oraz (...),

3. art. 36 § 1 w zw. z art. 45 § 4 Prawa Spółdzielczego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na odmowie przyznania Walnemu Zgromadzeniu prawa do podjęcia uchwały nr (...), na mocy której wygaszono kadencję dotychczasowej Rady Nadzorczej, w sytuacji w której Walne Zgromadzenie jest najwyższym organem spółdzielni, a nadto poprzez uprawnienie do kształtowania treści statutu jest również dysponentem kadencji Rady Nadzorczej.

Z uwagi na powyższe pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wobec nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy oraz o zasądzenie na rzecz pozwanej od

powodów kosztów postępowania za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz pozostawienia Sądowi I instancji rozstrzygnięcia o tych kosztach, a ewentualnie w przypadku stwierdzenia przez Sąd II instancji, że nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy, pozwana wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na rzecz pozwanej od powodów kosztów postępowania za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie na rzecz powodów kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych, ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez ustalenie, iż uchwały (...), (...) oraz (...) Walnego Zgromadzenia Członków SM (...) w P. są nieważne (stwierdzenie nieważności uchwał) oraz o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Pismem z dnia 17 lipca 2017 r. pozwana cofnęła apelację z dnia 21 kwietnia 2017 r. w stosunku do uchwały nr (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W zakresie, w jakim pozwana cofnęła apelację, postępowanie podlegało umorzeniu, natomiast w pozostałym zakresie apelacja strony pozwanej doprowadziła do uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi orzekającemu w pierwszej instancji. Kontrola zainicjowana apelacją pozwanej wykazała bowiem, że zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wydane bez rozpoznania istoty sprawy.

Zgodnie z art. 391 § 2 zd. 1 k.p.c. w razie cofnięcia apelacji sąd drugiej instancji umarza postępowanie apelacyjne i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. W okolicznościach niniejszej sprawy pozwana cofnęła apelację w stosunku do uchwały nr (...). Tym samym na podstawie powołanego przepisu w części dotyczącej uchwały nr (...) umorzono postępowanie, o czym orzeczono w punkcie pierwszym wyroku.

W dalszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie poglądem, nierozpoznanie istoty sprawy oznacza zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC z 2000 r. z. 1, poz. 22, wyrok tego Sądu z dnia 17 listopada 1999 r., III CKN 450/98, OSNC z 2000 r. z. 5, poz. 97 oraz wyrok tego Sądu z dnia 13 lutego 2014 r., II PK 129/13, LEX nr 1441272). Przepis art. 386 § 4 k.p.c. stanowi natomiast, że w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, sąd odwoławczy może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Treścią normy prawnej zawartej w tym przepisie jest upoważnienie do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego w określonych sytuacjach procesowych, jako wyjątku od zasady orzekania co do meritum sporu w tym postępowaniu. Jego brzmienie wskazuje jednocześnie na to, że nie zachodzi obowiązek prowadzenia przez sąd drugiej instancji postępowania zmierzającego do wyjaśnienia rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał rozważenia poddanych przez strony pod osąd żądań i twierdzeń, jak również, gdy nie dokonał oceny przeprowadzonych dowodów i pominął mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcie meritum sporu dowody zawnioskowane przez strony dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Konieczne staje się wówczas wydanie orzeczenia przewidzianego w art. 386 § 4 k.p.c., ponieważ ocena po raz pierwszy poddanych przez strony pod osąd żądań i zarzutów oraz twierdzeń i dowodów zgłoszonych na ich poparcie, a następnie wydanie orzeczenia co do istoty sporu, ograniczyłyby merytoryczne rozpoznanie sprawy do jednej instancji. Podkreślić przy tym należy, że merytoryczny charakter postępowania odwoławczego, nie oznacza, że sąd drugiej instancji pełni taką samą rolę, jak sąd orzekający w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, mimo że postępowanie apelacyjne jest postępowaniem merytorycznym, to nie można pomijać, że przede wszystkim ma charakter kontrolny. Rozstrzygnięcie zatem po raz pierwszy określonych kwestii przez sąd apelacyjny, prowadzi do pozbawienia stron możliwości zgłoszenia ewentualnych zarzutów dopuszczalnych tylko w ramach zaskarżenia w toku postępowania dwuinstancyjnego.

Sąd Apelacyjny po dokonaniu żądania powodów oraz rozstrzygnięcia Sądu I instancji doszedł do przekonania, że Sąd I instancji orzekł o uchyleniu zaskarżonych uchwał, mimo że powodowie wnosili o stwierdzenia ich nieważności, wobec czego nie rozpoznał istoty sprawy.

Zaskarżanie uchwał walnego zgromadzenia członków spółdzielni jest możliwe za pomocą trzech odrębnych środków prawnych, a mianowicie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, gdy występuje sprzeczność uchwały z ustawą - art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego, przy czym niezgodność uchwały z prawem może polegać na naruszeniu prawa materialnego lub wynikać z uchybień formalnych dotyczących warunków i trybu jej podejmowania, niemniej uchybienia te uzasadniają wzruszenie uchwały tylko wtedy, gdy miały lub mogły mieć wpływ na jej treść; powództwa o uchylenie uchwały, gdy występuje sprzeczność uchwały bądź z postanowieniami statutu, bądź z dobrymi obyczajami lub gdy uchwała godzi w interes spółdzielni albo ma na celu pokrzywdzenie jej członka; powództwa o ustalenie nieistnienia uchwały, gdy wystąpiły tak rażące uchybienia w procesie podjęcia uchwały, w zwołaniu lub procedowaniu określonych organów, że wykluczają możliwość stwierdzenia, że wyraziły one wolę jako uprawniony organ. Powództwo o uchylenie uchwały ma zastosowanie do tych wypadków sprzeczności uchwały z postanowieniami statutu, które nie są jednocześnie sprzecznością uchwały z przepisami prawa. Jeżeli natomiast taka zbieżność zachodzi, zastosowanie ma powództwo o ustalenie nieważności uchwały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2014 r., sygn. akt II CSK 17/14, LEX nr 1621326).

Żądanie stwierdzenia nieważności uchwały znajduje procesową podstawę w art. 189 k.p.c., na co wskazywał zasadnie Sąd I instancji. Nieważność uchwały zachodzi wówczas, gdy zaskarżona uchwała jest sprzeczna z ustawą. Należy zauważyć, iż sam art. 42 § 2 nie stanowi samodzielnej podstawy uprawniającej do stwierdzenia nieważności uchwały. Powództwo o uchylenie uchwały jest odrębną formą wzruszenia wadliwej uchwały, przewidzianą w art. 42 § 4 Prawa Spółdzielczego, przy czym przesłankami uchylenia uchwały jest sprzeczność uchwały bądź z postanowieniami statutu, bądź z dobrymi obyczajami lub godzenie w interes spółdzielni albo cel w postaci pokrzywdzenia jej członka.

Z powyższych regulacji wynika, że odmienne są kryteria stwierdzenia nieważności uchwały oraz jej uchylenia. W niniejszej sprawie mimo że powodowie wnosili o stwierdzenie nieważności uchwał, Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone uchwały. Z uzasadnienia Sądu I instancji wynika wprawdzie, że podstawą wydanego rozstrzygnięcia były przepisy art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego oraz art. 189 k.p.c., niemniej finalnie Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone uchwały. Również argumentacja, która miała uzasadniać podstawy stwierdzenia nieważności zaskarżonych uchwał opierała się w znacznej mierze na naruszeniu przez zaskarżone uchwały postanowień Statutu Spółdzielni mieszkaniowej zamiast sprzeczności zaskarżonych uchwał z przepisami ustawy. Jak wskazano, nieważność uchwały Spółdzielni jest następstwem stwierdzenia jej nieważności z ustawą, wobec czego Sąd Okręgowy winien ocenić zgodność uchwał z ustawowymi regulacjami odnoszącymi się do kwestii kadencji rady nadzorczej, w szczególności z regulacjami zawartymi w Prawie Spółdzielczym oraz ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1222 ze zm.). Ocenie w świetle wyżej wymienionych aktów winno zostać poddane również to, jakie kwestie dotyczące rady nadzorczej mogą być regulowane w statucie i czy podjęte uchwały zostały podjęte w ramach kompetencji przysługujących Walnemu Zgromadzeniu. Zaskarżone uchwały powinny także zostać poddane kontroli w świetle funkcji pełnionych przez radę nadzorczą. Dopiero stwierdzenie, że zaskarżone uchwały naruszają postanowienia przepisów ustaw skutkować będzie stwierdzeniem nieważności uchwał.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy, mimo że powołał prawidłowe podstawy prawne rozstrzygnięcia, ostatecznie orzekł o żądaniu innym, niż zgłoszone w pozwie. Nadto powołując się na podstawy stwierdzenia nieważności, uchylił się od oceny zaskarżonych uchwał w świetle przepisów ustaw. W konsekwencji uznać należało, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy w granicach wyznaczonych przez powodów.

Przystępując do ponownego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy winien ocenić zaskarżone uchwały w świetle przepisów ustaw w wyżej wskazanym zakresie, a w konsekwencji rozważyć, czy podjęte uchwały były zgodne z prawem.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej uchwał (...) oraz (...) oraz co do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, o czym orzeczono w punkcie drugim wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego pozostawiono do rozstrzygnięcia Sądowi I instancji stosownie do art. 108 § 2 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy wypełni wskazania przedstawione w niniejszym uzasadnieniu.

Zbigniew Ciechanowicz Małgorzata Gawinek Agnieszka Bednarek - Moraś